

לפניכם הספור "הבז" / ג'ובאני בוקצ'יו - (עריכה ופירוש המילים: אלי פרה)

למעוניינים לקבל את הניתוח והסיכום לסיפור – שיפנו באתר ב- [צור קשר](#).

הבז" – מתוך דקמרון (הסיפור תשיעי, ביום החמישי)

דקמרון: ספרו של ג'ובאני בוקצ'יו. הספר זכה בעבר למוניטין מפוקפק בשל הסיפורים ה"עסיסיים" שבו, אם כי היום נראים סיפורים אלה תמימים למדי. אולם, דקמרון הוא יותר מאשר אוסף של סיפורי זימה. הרקע לדקמרון הוא העיר פירנצה, בתקופת מגפת הדבר של שנת 1348. רוב הסיפורים שהביא בוקצ'יו אינם "מקוריים", אלא סיפורי עם ואגדות ממקומות ומזמנים שונים: סיפורים צרפתיים וספרדיים, ערביים והודיים, ביזנטיים ויהודיים. סיפורים אלו עברו מדור לדור, שונו על - פי צרכי השעה והיוו חלק מן המורשת התרבותית של ימי הביניים. הם לא הועלו על הכתב עד אז, אלא עברו מפה לאוזן והיו לנחלת הכלל. גדולתו של בוקצ'יו הייתה בכך, שיצק את החומרים הללו למסגרת אמנותית. הוא עיצב את הסיפורים הגולמיים, סגן אותם, יצק בהם תכנים. השם "דקמרון" ניתנה למסגרת סיפורית זו, שבעקבות המגיפה – נסו עשר דמויות אל מחוץ לעיר; שבע עלמות צעירות בנות טובים, מחליטות לנוס מהעיר מוכת היגון אל אחוזותיהן שבאזור הכפרי, ושלושה ממכריהן, בחורים צעירים, מתלווים עליהן בדרך: "שם ישמע קול שירי הציפורים, יראה הירק על הגבעות ובגיאות (...). שם קריר הרוח ומחיה נפש, (...) ושם ימעט מספר הנגעים (...)"

בכפר חיים הצעירים חיי תענוגות ומותרות. על - פי עצת הבוגרת שבהם, הם בוחרים להם כל יום "מלך": "ותהי משרתו וחובתו לתת לנו פקודות למען נוכל לחיות חיי עליזות ועונג. ולמען יטעם כל אחד מאתנו גם את סבל החרדה וגם את נועם השלטון (...). ולמען לא יהיה איש בינינו אשר תמלאנו רוח - הקנאה (...). עצתי היא אשר יוטל על כל אחד ואחת מאתנו עול השלטון והכבוד ליום אחד" (עמ' 44). בעצתה של אותה עלמה בוגרת מבליים הצעירים את זמנם בסיפור סיפורים: עשר דמויות, כל אחת תספר עשרה סיפורים והנה לכם מאה סיפורי- **דקמרון**... המילה "דקה" מלטינית – עשר, עשור.)

הבז / ג'ובאני בוקצ'יו

(פדריגו די-לי אלברגי, אוהב ולא נאהב; הוא מפזר את כל הונו למצוא חן בעיני אהובתו עד אשר לא נשאר לו כי אם בן אחד, ואותו שחט לשימו למאכל לפניו ביום בואה לביתו. ותדע את רום רוחו ותאהבנו ותינשא לו ותביא לו נדוניה רבה. – זהו הקטע המקורי מהמבוא לסיפור של "הבז" בדקמרון)

תמו דברי *פְּאִמְנֵטָה, (היא העלמה הכבודה, המספרת התשיעית מבין עשרת הדמויות) ותראה המלכה כי אין עוד איש לספר מלבד דיאוניאו, אשר לו הזכות להיות אחרון המְסַפְּרים. והחל לדבר בסבר פנים עליזות: "הנה הגיע עתה תורי, ואני אפתח פי, גבירותי היקרות לספר לכן דבר הדומה במקצת לסיפור אשר זה עתה שמענו. לא רק למען תדענה מה מפליא כוח-חינכן לעשות בלב עדין, אך למען תלמדנה להיות בעצמכן מעניקות את מתנות אהבתכן כל עוד אין דופי בדבר, ולא תמיד תתנה למזל להדריככן, כי המזל יחלק אוצרות לא לפי שיקול דעת כי אם לרוב ללא גבול וקצב.

דענה אפוא, כי קופו די-בִּוְרְגֵנָה דִּזְמִינִיצִי, אשר חי בימינו ואולי עודנו כיום הזה, איש נערץ וגדל השפעה בעירנו, איש מזהיר בחכמה וראוי לשם עולם הרבה יותר בזכות הליכותיו ומידותיו הנאות מאשר בזכות יחוסו האציל, כאשר זקן ובא בימים התענג פעמים רבות לספר לשכניו ולאנשים אחרים על דברים אשר היו וייטיב לספר אותם ברוב חן ובמשטר ובכוח-זיכרון ובצחות-לשון יותר מכול אדם אחר.

בין שאר דבריו היפים אהב לספר כי היה בפירנצה איש צעיר ושמו פִּידיריגו בן פליפו אלברייגי, אשר עלה על כל אבריו מדינת טוסקאנה באדיבותו ובמעשי גבורותיו. ויאהב האיש, כי כן יקרה לרוב האנשים מבני האצילים, אישה עדינה ושמה ג'ובאנה. אשר עלתה בִּיפְיָהּ ובעליזותה על כל בנות פירנצי אשר נהיו בזמנה. ולמען יטה את לבה לאהוב גם היא אותו, הִרְבָּה בחגיגות, במשחקי קרבות בחרבות ובחניתות ובסעודות ומשלוח מנות, ויפזר את כספו ללא מעצור.

ויוסף בדרכיו אלה, ויוציא כספים למעלה מיכולתו והכנסות לא היו לו, עד אשר אזלה פרוטה מכיסו. כי קלה הדרך לעוני, ולא נשארה לו כי אם אחוזה קטנה. אשר מהכנסותיה חי חיי דוחק. ויהי לו גם בז אחד מטובי הבזים אשר בכל הארץ. ואש אהבתו עוד בוערת בו כתמידו אך בראותו כי לא תשיג ידו לחיות חיי בן עיר באשר עם לבבו, יקד לגור בקאמפי. מקום שם הייתה אחוזתו. ויהי יוצא מפעם לפעם לציד, וישא ברוב סבלנות את עונו מבלי לבקש עזרה מאיש. ותגדל עניותו הלך וגדול.

ויהי היום ויפֹל בעלה של ג'ובאנה חולה על מיטתו, וירא כי קרב יום מותו, ויצו על ביתו; והאיש עשיר בנכסים, ויורש את כל רכושו לבנו, אשר כבר תמו שנות ילדותו ויהי לנער. ואת אשתו ג'ובאנה האהובה שם ליורשתו, אם ימות הבן לפני מותה מבלי להשאיר אחריו יורש חוקי. וימות האיש, ותישא ג'ובאנה באלמנותה, ויהי מנהגה כמנהג הגבירות במדינתנו, לצאת בכול קיץ יחד עם בנה אל אחת האחוזות אשר היו לה, והיא בקרבת האחוזת אשר לפִּידיריגו. ויתיידד העלם עם פִּידיריגו וימצא תענוג בצפרים ובכלבים. ופעמים רבות ראה בעוף הבז אשר לפִּידיריגו, ותמצא הציפור חן בעיניו וישתוקק לקבלה ממנו, אולם לא העיז לבקשה ממנו, כי ראה מה יִקְרָה לו ומה חביבה הייתה עליו. וירבו געגועי העלם לציפור עד אשר חלה מרוב געגועיו. ותתעצב האישה על חולי בנה כי אהבת-נפש אהבתו ולא חדלה מלעודדו, ותשאלהו מפעם לפעם, היש דבר אשר אליו הוא משתוקק. ותפציר בו להגיד לה, כי יהי הדבר אשר יהיה ותביאנו לו, אם רק תוכל להשיגו, וכאשר שמע העלם את דברי אמו פעם אחרי פעם, אמר לה:

– "אמי, אם יש לאל ידך להביא לי את הבז אשר לפִּידיריגו, כי אז ידעתי כי אשוב לאיתני." ותשקול האם את דברי בנה אשר שמעה ותחשוב כהנה וכהנה למצוא דרך למלא את חפצו. לבה ידע כי אהב אותה פִּידיריגו שנים רבות והיא אף במבט עין אחד לא גמלה לו ולא נטתה חסד אליו מעודה. ותאמר אל לבה: 'איך אשלח אליו או איך אלך לבקש ממנו את הבז, ואני מִפִּי כל-איש שמעתי כי אין כמוהו בז טוב לעוף וכי ישמרהו בעליו כבבת עינו? ואיך אמצא אומץ בלבי לגזול מעם איש אציל את הדבר האחרון אשר נשאר לו לשמחו ולנחמו בעוניו? ולא סרה ממחשבותיה אלה, כי אל זאת ידעה אל נכון, אשר אם תבקש – תינתן לה בקשתה. ולא ידעה מה תשיב לבנה, ולא ענתה לו דבר ותחריש. אולם באחרונה גברו עליה רחמיה על בנה, ותגמור אומר לעשות את חפצו, אך לא על ידי שליח, כי אם היא בעצמה תלך, ויעבור עליה מה, ותביא את הבז, ותאמר לבנה: – "הִנָּחם עתה בני, ואסוף את כוחותיך, ואני מבטיחה לך כי אלך ואביא לך את הציפור, ויהי זה הדבר הראשון אשר אמהר לעשותו למחרת הבוקר."

וישמח העלם ויוטב שלומו בעצם היום ההוא. ותצא האישה בבוקר השכם. ותיקח גם אישה אחרת לָלוּתָהּ, כדרך הגברות בצאתן לטיוליהן, לבית הקטן אשר לפִּידיריגו ותבקש להתייצב לפניו. והיום יום רע לציד, כי כן היו כל הימים ההם. ופִּידיריגו שולח את ידיו בעבודה קלה בגנו, ויהי בשמחו כי באה ג'ובאנה הגבירה לראותו והיא בפתח הבית, ויתפלא לשמע אוזניו, וירוף לקבל את

פניה בשמחה רבה, ויברך אותה מרחוק ברוב ידידות וכבוד ותרד האישה ותמהר לקראתו, ותאמר לו: – "שלום רב עליך, פידיריגו!" – ותוסיף ותאמר:

– "באתי אליך לגמול לך טובה על כל הסבל אשר סבלת בגללי באהבתך אותי ולא ראית שחר לתקוותיך. וזה הגמול אשר אגמול לך; הנה הבוקר אסעד על שולחנך, אני וחברתי אשר אתי, סעודת ידידים ורעים." – ויען פידיריגו בענוות-רוח:

– "שרתי, לא ידעתי מה סבל בא לי ממך ביום מן הימים, אולם רבות הטובות אשר השפעת עלי, וכל אושר-חיים אם היה לי, הלא מטובך באני ומהאהבה אשר אהבתיך, ועתה כי באת תחת צל קורתך ואני עני ואביון הלא יקר לי ביקור-חסד זה יותר מאשר ייקר לי לו יכולתי לשוב ולהוציא כספים כאשר הוצאתי בימי קדם."

ובאומרו זאת הביא אותה ברוב צניעות אל ביתו ומשם אל גינתו ובאשר לא הייתה נפש בביתו להתחבר אליה פנה אליה ואמר: "שרתי, אין נפש בביתי כי אם האישה הזאת, היא אשת הפועל ההוא, והיא תשהה איתך בחברתך עד אשר אלך ואערוך את השולחן."

אף פעם בכל ימי עוניו לא הציקתו כמו עתה ההכרה, מה גדלה הצרה אשר באה עליו בפוזרו את כל הונו ללא סדר וללא מעצור. אולם עתה *הדאיבתו עניו, (*הדאיבתו: מלשון דאבה, כאב) כי הנה אין בביתו דבר לכבד את הגבירה אשר לפניו היה מזמין ומכבד אורחים רבים בגלל אהבתו אותה, ותרב מבוכתו עד אין נשוא, ויקלל את יומו ויהי כיוצא מדעתו, ויבט פה ושם ולא מצא פרוטה ולא דבר לתת בעבוט, והשעה דחקתו וגדל רצונו, על אף הכול, לכבד את האישה בדבר-מה. וחסדים לא רצה לבקש לא רק מאיש זר כי אם מהפועל אשר בביתו. והנה נפלו מבטיו על הבז האהוב עליו, וירא אותו יושב על מוטו באולמו הקטן, וידע כי אין לו עצה אחרת, ויורד את הציפור, והיא שמנה ועבה. ויאמר בלבו כי טוב יעשה אם ישים את בשרה למאכל לפני אישה כה נכבדה כאורחתו. וימהר לעשות כאשר חשב, וימלוך את צוואר הבז ויצו על שפחה אחת אשר בביתו, למרוט את נוצותיו ולנקותו ולהעלותו על השיפוד ולצלוחו יפה-יפה. ואת השולחן ערך במו ידיו. וגם מפות לבנות ונקיות שם עליו, כי עוד נשארו לו מעטות, וישב בפנים עליזות אל הגינה ויאמר אל הגבירה כי הנה מוכנה הסעודה אשר ערך בשבילה ככל אשר השיגה ידו. ותקומנה האישה וחברתה איתה, ויבואו כולם וישבו אל השולחן ויאכלו וייטב האוכל לחיכם, והם לא ידעו כי אכלו את הבז היקר, מלבד פידיריגו אשר כיבד את הנשים ברוב נימוס ובחן.

הפ סעדו את סעודתם, ויקומו ממקומותיהם, וישוחחו שיחות רעים, ותאמר האישה כי הגיעה השעה לגלות לו את סיבת בואה, ותפן אל פידיריגו ותמתיק אליו דברי חן ותאמר:

– "פידיריגו, הלא תתפלא עתה לאומץ רוחי בשמעך מהו הדבר אשר הביאני היום אליך, ואתה זוכר את חייך בימי עושרך וצניעותי, אשר אולי חשבת לי לאכזריות ולרוע-לב אולם יודעת אני אל נכון כי לו היו לך בנים עתה או בזמן מן הזמנים וידעת מה עזה אהבת ההורים אליהם, כי אז סלחת לי על עזות רוחי. והנה אם לך אין ילדים הלא לי יש בן יחיד והנני נכנעת לחוקים השולטים על כל אדם ועוז החוקים האלה מאלצני, נגד רצוני ונגד כל נימוס וצדק, לבקש ממך מתת דבר, אשר יודעת אני כי הוא יקר לך מעל לכל; וגם צדקת כי לא השאיר לך רוע מזלך דבר אחר לשמחך ולנחמך. הנה הבז אשר טיפחת ואשר אליו יוצאת נפש בני החולה, אותו אבקש הפעם מידיך; ואם לא אביאנו לו, כי אז אפחד פן תקבד מחלתו עד אשר יקרה לו אסון ושכלתיו. ועל כן אפנה-נא אליך, לא בשם אהבתך אותי, כי בשמה לא אוכל לדרוש ממך מאומה, כי אם בשם אדיבותך, אשר

הפלאַת מכל איש לגלותה במעשי חסדיך, ואבקש מך כי תואיל לתת לי את הבז למען אוכל להתברך כי במתנה זאת הצלת את חיי בני, ואלמדהו הוודות לך ולכבדך כל ימי חייך." וישמע פידיריגו את בקשת הגבירה וידע כי לשווא תבקש ממנו, כי הבז נאכל ואיננו. וישא את קולו ויבך בפניה כי לא עצר כוח לענותה דבר. ותרא האישה את בכיו ותאמר: "אין זאת כי אם היטב חרה לו להיפרד מהבז המשובח, וכבר רצתה לוותר על בקשתה, אולם התאפקה וחיכתה עד אשר יחדל פידיריגו מלבכות וישמיע את תשובתו, ויען פידיריגו: "שרתי. הלא רצה האל כי רק אותך תאהב נפשי, והי מזלי בְּצָרֵי ויציקני מדי פעם ויתמרמר לבי עליו; אך *קלו* (*קלו*): נעשו "קלים", הוֹפְחָתוּ, כמו בספר בראשית "הַקְלוּ הַמַּיִם" כל כאבי עתה נוכח הכאב בו הדאיבני המזל הפעם.

אשר לנצח לא אשלים איתו, כי הנה הואלת לבוא הלום אל ביתי הדל, אשר בימי עושרי לא אבית לכבדו, ודבר קטן את שואלת ממני ולא אוכל לתתו לך. ומדוע לא אוכל לעשות חפצך, שמעי ואספרה במילים מעטות: כאשר שמעתי, כי אבית ברוב חסדך לסעוד על שולחני, ואני בהערצתי את רום כבודך ואת מעלת רוחך אמרתי כי יאה לכבדך במטעמים מובחרים מכל מובחר לפי מיטב יכולתי, ולא במאכל אשר יושם לפני אנשים אחרים. וראיתי כי אין בביתי דבר טוב ונאה לאכול מלבד הבז אשר עתה תבקשי מידי; והנה הבוקר היה בשרו לפניך על צלחתך, ואני שמחתי בחושבי כי היטבתי להקריבו לך; ועתה, בראותי כי לא כן רצית לקבלו ממני, גדל כאבי כי לא אוכל להעניקך עונג ממנו כחפצך, ורב עצבוני עד אשר לא אדע הַנְחָם לעולם."

ובדברו את הדברים האלה ציווה וישליכו אל *הַדָּם רגליה (*הַדָּם: שרפרף) את הנוצות ואת הכרעיים ואת המקור למען יעידו על דבריו. ותרא האישה ותשמע את כל הדברים, ותהי ראשית דבריה לגעור בו על אשר הרג בו יקר כזה לתת את בשרו מאכל לאישה; אולם אחרי כן שיבחה בלבה את אדיבות רוחו אשר בעניותו לא עזבתו ותרא כי אפסה תקוותה להשיג את הבז. וגדלה חרדתה על שלום בנה, ותיפרד מפידיריגו בעיצובן אוחה. ותצא ותשב אל בנה החולה. ולא עברו ימים רבים, ובנה שבק חיים לכל חי, אם באשר גבר עליו הכאב על הבז כי לא ניתן לו, אם בעבור מחלתו אשר כבדה עליו לכלותו, והי אֶבֶל הָאֵם גדול מנשוא. ויעברו עליה ימים רבים, ימי בכי ודמעות ויראו אחיה את אחותם ועודנה צעירה באלמנותה, וידברו על לבה להינשא לאיש. ואף כי לא רצתה האישה לעשות כדבר הזה, אך בראותה כי לא ירפו מלהפציר בה, זכרה את פידיריגו ואת גודל רוחו בהרגו את הבז למען יכבדנה, ותאמר אל אחיה:

– "לו עליכם טוב, כי אז בחרתי לשבת באלמנותי; אולם אם לא תסורו מרצונכם לתת אותי לאיש, דעו לכם כי לא אנשא כי אם לפידיריגו בן אלבריגי." – וילעגו לה אחיה ויאמרו:
– "מה זה תדברי, אישה חסרת דעת? רצית באיש אשר אין פת בְּסָלוּ ולא פרוטה בכיסו?" – ותען להם:

– "ידעתי, אחי, כי כדברכם הוא; אך משבַּחַת אני בן-אדם הזקוק לעושר, מעושר הזקוק לבן-אדם."

ויראו האחים כי לא תשנה האישה את דעתה, והם ידעו את פידיריגו כי מעלות טובות לו, אף כי עני הוא ואביון, ויעשו כרצונה ויתנוה לו לאישה עם כל נכסיה הרבים. וישמח פידיריגו לאושרו בשאתו אישה אשר מאז ומקדם גדלה אהבתו אליה, וגם עושר רב הביאה לו, ויחי לאיש אחר, משכיל וחרד לשמור על כספו ולנהל את עסקיו, וירא עם אשתו חיי עונג ואושר, וישבע איתה נחת שנים רבות."